

פרישה מהציבור

שיעור ארבעה עשר (4 שיעורים)

מטרות היחידה:

1. התמודדות עם הדילמה שבהתנגשות ערך המימוש העצמי/הרצון האישי לעומת האחריות הקהילתית/הערבות ההדדית
2. דיון בשאלת היחס הראוי לפורש מן הציבור
3. פיתוח סובלנות כלפי מי שאינם שומרי תורה ומצוות
4. הבנת משמעותיות החינוך במניעת תופעת "תינוק שנשבה"
5. הבהרת המושגים: פרישה מן הציבור, תינוק שנשבה
6. העלאה על נס של מעלתם המיוחדת של מי שנפלו למען העם והארץ

מהלך היחידה: (בסוגריים-תשובות התלמידים)

מי שמחלל שבת פוגע באומה. צריך שיכאב על אלה שלא מקיימים מצוות.

תארי אצב הו בחנת אריות חלק ארצ'ה' (בחרתי להיות חלק מקבוצת תלמידות, שיוצאות לטיול עליו סוכם מראש)

מה הפסיד אף בחינתק? (רצון להיות חלק מהחברה, אהבתי את התנהגות החברות, רצון להיות בחברת החברות)

תארי אצב הו בחנת אריות מן ארצ'ה' (תלמידות רצו לדחות מבחן, וניסו להשפיע בדרכים שונות על חברות. סירבתי כדי לא לתת לגיטימציה לאיומים על תלמידות אחרות וגם כי אני הייתי עלולה להפסיד מדחיית המבחן: עזבתי מסיבה)

מה הפסיד אף בחינתק? (רצון להצליח, לא אהבתי את איומים וניסיונות ההשפעה על תלמידות אחרות; עזבתי את המסיבה, כי התנהלותה לא התאמה לי)

הרב חיים נבון במאמרו: "מעמדם של החילוניים בהלכה" מספר את הסיפור הבא:

באחת השבתות הראשונות שעשיתי בצבא לאחר גיוסי, נותרנו בבסיס שני חיילים דתיים בלבד. בשבת אחר הצהריים, כשחזרנו ממנחה, ניגש אלינו אחד החיילים החילוניים, וביקש את ערכת כלי התפירה שלנו, כדי לתקן את חולצתו. חברי השיב לו שזה אסור בשבת. הוא הקשה: "אבל אני עושה, ולא אתה!". חברי הסביר לו בסבלנות שאסור גם

לסייע לאדם אחר לחלל שבת. החייל החילוני הרר לרגע, ואז ניגש אל מתג האור, והצהיר חגיגית: "אז עכשיו אני אכבה ואדליק את האור, עד שתתנו לי את ערכת כלי התפירה".

1. כיצד לזעזע את ה"א"ל מספר הסיפור להשיג? (להתעלם; להסביר יפה את הערכים שלו, אם זה לא עוזר-לקום וללכת; לצאת מהחדר, ולכשיירגע החילוני-להסביר; להתעצבן על החילוני; לצאת מהחדר ולא להתייחס אליו; לראות זאת כניסיון אם יצליח לשמור על ערכיו ולא לתת לחבירו את כלי התפירה; כעס של הדתי עלול לגרום לחילול שם ה'ידברו על הדתיים)

2. האם קרה לך מקרה דומה בו נאלצת להתמודד עם אדם שסבר במתכוון על אחד מאיסורי תורה? אם כן, תארי את האירוע וספרי כיצד השגת.

רמב"ם הלכות תשובה פרק ג'

יד ואלו שאין להן חלק לעולם הבא...

מי לזעזע צריך להיכלל ברשימת אלה שאין להם חלק לעולם הבא? (כופרים, רוצחים, ערבים, גויים, מתנצרים)

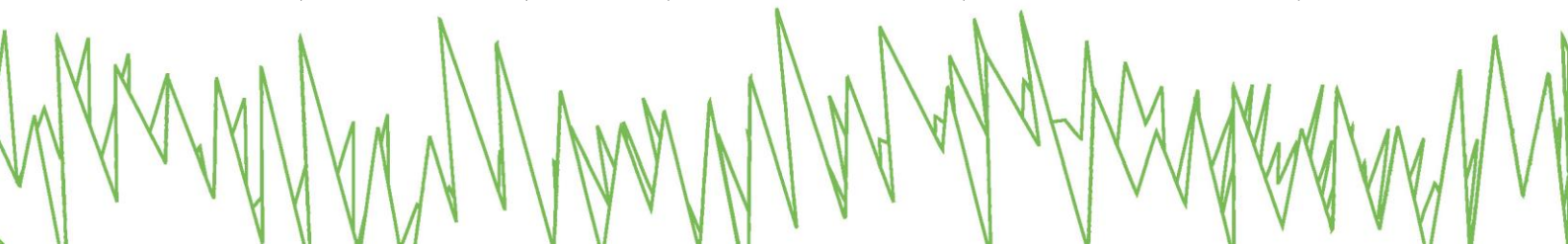
יד ואלו שאין להן חלק לעולם הבא, אלא נכרתין ואובדין, ונידונין על גודל רשעם וחטאתם, לעולם ולעולמי עולמים: המינים, והאפיקורוסים, והכופרים בתורה, והכופרים בתחיית המתים, והכופרים בביאת הגואל, והמשומדים, ומחטיאי הרבים, והפורשים מדרכי ציבור, והעושה עבירות ביד רמה בפרהסיה כיהויקים, והמוסרים, ומטילי אימה על הציבור שלא לשם שמיים, ושופכי דמים, ובעלי לשון הרע, והמושך עורלתו.

1. האם ברשימתו של הרמב"ם יש כאלה שאינם ראויים לזעזע להיכלל ברשימה? (בעלי לשון הרע, כי קשה להימנע מכך; צריך לבדוק מאזן התנהגותי לפני הכנסה לרשימה; צריך לבדוק מה המניע לפורשים מדרכי ציבור לפני הכנסתם לרשימה)

2. הסכימי מצא לזעזע אין מקומם ברשימה.

3. מצא לזעזע הרמב"ם בחיוב כל זאת להכניס לרשימה? (לצורך הרתעה; בגלל התפרקות של החברה; בגלל פגיעה בכלל האומה)

*חלק מהדינים שמפעילים בנוגע לאפיקורוס וכו' מטרתם היא להפעיל עליו לחץ לשוב מדרכו הרעה, ולהרתיע אחרים מללכת בעקבותיו. לגבי הדינים הללו יש לדון האם הם רלוונטיים גם בתקופה שבה לחץ חברתי כזה אינו אפקטיבי.

כ הפורש מדרכי ציבור: אף על פי שלא עבר עבירות, אלא נבדל מעדת ישראל ואינו עושה מצוות בכללן ולא נכנס בצרתן ולא מתענה בתעניתן, אלא הולך בדרכו כאחד מגויי הארץ, וכאילו אינו מהן - אין לו חלק לעולם הבא.

לא היה הראב"ם כותב ביאורו את ספרו משנה תורה, האם החילוני האמריקאי בסיפור בו פתחנו את היחידה, היה נכסף בשיאנות? (כן. עושה עבירות ביד רמה בפרהסיה; כן. החילוני היום הוא יותר גרוע, כי הוא מפריע לדתיים; לא, כי הוא פועל כך בגלל לחץ חברתי; לא, כי הוא לא מודע לבעייתיות שבמעשיו).

*התייחסות לחילוני כמי שעומד מחוץ למערכת ההלכתית, פירושה בעצם כניעה. מנקודת מבטה של ההלכה, אף יהודי אינו מחוץ למערכת. כל יהודי, אף אם הוא חושב שפרק עול תורה ומצוות, חייב לתת את הדין על כל עבירה ועבירה שהוא עושה. בגישה הזו מתגלמת עוצמת אי-ההשלמה של ההלכה עם המצב הלא-נורמלי של חילוניות...

*הערה: יש להקדים ולספר על התפתחות הכתות צדוקים ופרושים.

רמב"ם הלכות ממרים פרק ג' ה"ג

בני התועים האלה (צדוק ובייתוס) ובני בניהם, שהדיחו אותם אבותם, ונולדו בין הקראים, וגדלו אותם על דעתם, הרי הוא כתינוק שנשבה ביניהם וגדלוהו; ואינו זריז לאחוז בדרכי המצוות, שהרי הוא כאנוס. ואף על פי ששמע אחר כך שהוא יהודי וראה היהודים ודתם - הרי הוא כאנוס, שהרי גדלוהו על טעותם. כך אלו שאמרנו, האוחזים בדרכי אבותם הקראים שטעו. לפיכך, ראוי להחזירן בתשובה, ולמשכם בדברי שלום, עד שיחזרו לאיתן התורה.

כיצד קביעתו של הראב"ם שיש להפסיק על התנהלות החברה הישראלית בתחום החברתי

אבתחילה החינוך (ייתכנו לחילוני בסלחנות ובהבנה; ינסו להסביר לו את משמעות מעשיו; הנחלת היהדות במערכת החינוך גם לציבור החילוני)

הראי"ה קוק - "על במוותינו חללים"

המאמר נכתב לסופר אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ', הידוע בכינויו אז"ר, כמענה לבקשתו מהרב קוק להספיד שניים מהחלוצים שנרצחו על משמרתם ע"י פורעים ערבים.

סופר נעלה, מר ז. רבינוביץ,

שאלה קטנה שאלת ממני, שאלה כזאת אשר אדם שאינו סרבן שכמוני בודאי, חושב אתה ובצדק, שימלאנה תיכף ומיד בזריזות של קורת רוח: דמעה אחת, לתוך נאד של הדמעות, על חללי בת עמנו. נאד חדש, ודמעות חדשות, על חללים חדשים, על חללים צעירים ורעננים, שנשפך דמם בידי בני נכר פה בארץ אבות. ולא סתם צעירים, אלא צעירים

בעלי לב ורגש, בעלי נשמה שלהבית, שבאו לשם תחיית האומה והארץ, שמאסו בכל אידיאלי החיים, ובחרו להם את האחד לבנות בבנין האומה בשובה אל אדמתה.

ולבני ציון היקרים כאלה, שנחשבו לנבלי חרש, איזה לב לא ימס ואיזו עין לא תרד דמעה?!

(ולכאורה, הולך הרב קוק להספיד עכשיו הספד מרגש. אבל...)

אמנם אם חושב אתה, סופר נכבד, שבלא כל ייסורים ודכדוכי נפש נוראים אוכל לתן לך את דמעתך, יש כאן איזה העלם דבר, שאנכי, שאינני מן המעלימים את מחשבותיהם, אספרה לך דברים כהוייתם. ויוכל להיות שגם על מכאובי הנורא הזה גם כן יש להזיל איזו דמעה, והיתה גם הדמעה הזאת מתערבת ועולה בלולה, אל תוך הנאד החדש הזה. כי מכאובי זה איננו מכאוב פרטי, מכאוב הוא הבוקע ועולה מתוך נשמתה של האומה, החשה את שברה הגדול כים.

לא נזדמן לי הדבר לדעת את הצעירים הללו, אשר נפלו חלל בעמדם לעבוד את עבודתם בארץ ישראל בתוך חלוצי התחיה הלאומית, לפי הלך רוחם. מהאחד [ברל] אשר נזדמן הדבר שהיה לפני איזה דין ודברים על אודות עזבונו, נוכחתי לדעת ע"י מכתביו, ותעודותיו, שהיה צעיר נחמד, בעל כשרון מצוין, בן תורה, מטיפוסם של החשובים שבבני הישיבות, בעל לב טהור ונפש עדינה, בא לא"י בכל חם לב של האהבה הלאומית ותחיית העם והארץ.

בשעות אשר חי אחרי היריה, בעת אשר ידע ברור שהוא הולך למות, הביע במנוחה שנפשו שוקטת, כי מת הוא בעד עבודת התחיה הישראלית בארץ ישראל.

הלב הצעיר ההומה למראה החיים העליזים שהאירו אליו את תקותם, הניטלים ממנו, לזכר אם שכולה, שהוא כל נחמתה בחשכת חייה המרים, מצא מרגוע ברגעי הפרפור בין החיים והמות, - ברעיון שהוא מת בעבודה לשם תחיה לישראל בארץ ישראל.

למראה נורא זה, לנשמה עליונה כזאת, שמים וארץ יחדו יענו: קדוש. בלא ספק, פחות או יותר בערך זה היתה מדתם של יתר החללים.

"מי יתן ראשי מים, ועיני מקור דמעה, ואבכה יומם ולילה את חללי בת עמי".

אל תנודו לי, אבירי הלב, לסנטימנטליות יתרה. אינני יכול להעריך כמה חיל וכוח רוחני אבדנו, כמה אש קודש נכבה יחד עם הנשמות הגדולות הללו. "שבעים איש וחמישים אלף איש" - שבעים איש שכל אחד שקול כחמישים אלף איש. ומי זה יוכל לחדור עד נבכי התהום של הערכים הנשמתיים, וענן יגון זה די הוא עד כדי להחשיך בו את הניצוצים הקטנים של האורה, שהם חודרים אל מאפל חיינו הלאומיים.

הדילמה העצומה שהרב מתמודד איתה ביחסו אל החלוצים:

אבל "דום", קורא קול מאחרי, את מי אתה מספיד? אמנם מעשיהם של אלה ההרוגים סתומים, ואין אתה רשאי אולי לספר אחרי מיטתם, אבל הלא ידעת את מרביתו של הפועל הצעיר, בארץ ישראל, את יחוסו לכל קודש בישראל ובאדם.

קרא אתה בפיק שמא שכחת, או שמא לא למדת, את האמור (במסכת שמחות פרק ב הלכה י):

"כל הפורש מדרכי ציבור אין מתעסקים עמו בכל דבר, אחיהם וקרוביהם לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ואוכלים ושותים ושמחים שנאבדו שונאיו של מקום, שנאמר הלא משנאיך ד' אשנא, ובתקוממך אתקוטט, תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי".

והכאב הולך ומתגדל, ומלחמת הרוח הטרגית עולה עד מרום קצה למקראם של דברי הרמב"ם, המתגלמים בצורה יותר ברורה (פ"א מהלכות אבל הלכה י' והובאו בשו"ע סימן שמו"ס"ה):

"כל הפורשים מדרכי ציבור, והם האנשים שפרקו עול המצות מעל צוארם ואין נכללין בכלל ישראל בעשיית המצות ובכבוד המועדות וישיבת בתי כנסיות ובתי מדרשות, אלא הרי הן כבני חורין לעצמן, - אין מתאבלין עליהן, אלא אחיהם ושאר קרוביהם לובשים לבנים ומתעטפים לבנים, ואוכלים ושותים ושמחים, שהרי אבדו שונאיו של הקב"ה, ועליהם הכתוב אמר הלא משנאיך ה' אשנא".

ואתה חביבי צא פרנס ועשה שלום בין רגשי הלב, והשקט את המלחמה הסואנת כים זועף.

מה רמז פשוט האל, שיש לפרש את ה' (כבוד והערכה למסירות נפש למען הקמת המדינה. שנאה למעשי ההתנתקות מהדת)

אולי אפשר להתעלם מן ההלכות הכתובות וללכת על פי נטיית הלב?

שמא תאמר ליישב ע"פ הנוסח הרגיל מיסודו של מר אחד העם: הספר הוא ספר, והלב עושה את החיים, וכיון שהלב נלחם בספר - הראשון הוא המנצח.

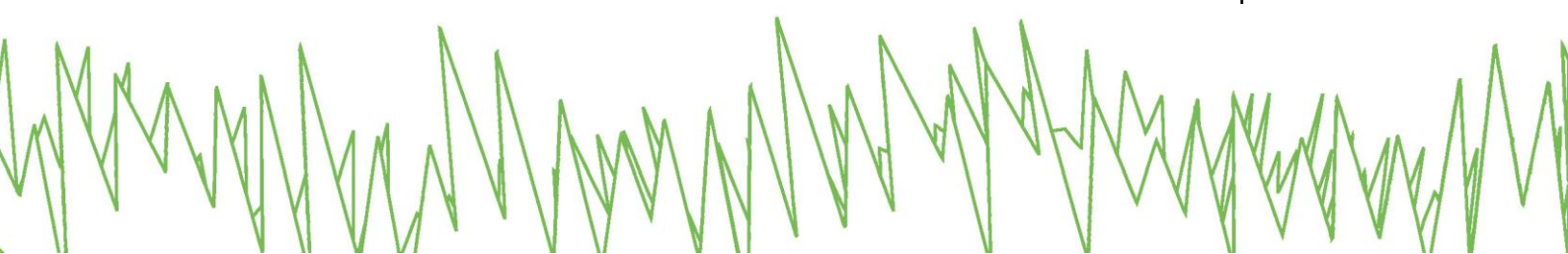
מהי הצדקה לאחד העם? מה צדקת אליהו? (במצב של התנגשות בין ארון הספרים היהודי ללב יש לנהוג על פי הרגש)

במטותא מנך חביבי, אל נא תרפא שבר גדול על נקלה. הספר וכל אגפיו - גילוייו של הלב הם, ואיזה לב - לב האומה, הלב של נשמתה, הלב של תמצית כל הוייתה, של מעמק חייה, זה הלב דוקא בספר הוא מונח וגנוז, ותוך כל גרגיר המתגלה מאוצר הספר המון רב של לב ושל חיים מונחים. וחשבוננו של עולם גדול המקיף אותנו ברוחבו, ומושל עלינו בעזו וחוקיו הכבירים, אנו צריכים להביא כאן, חשבוננו של עולם ברור, הנראה לנו עין בעין, כמו שהוא עם בהליו ונוראותיו. (אחים חביבים - שנאים, נשמות קדושות - משוקצות כטומאת הנדה). אוי מה היה לנו!

מה הוא היחס הראוי אל הפורשים מן הציבור, ומדוע?

והאומה העזה שבאומות קנאית היא ונוקמת, נוקמת היא בקנאה קשה כשאל מעוכרי חייה, לא תשא פני כל, את אחיה לא תכיר ואת בניה לא תדע. עוד חי בלבה קול הכרוז של הרועה הראשון:

"כה אמר ד' אלהי ישראל, שימו איש חרבו על ירכו, עברו ושובו משער לשער במחנה, והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרובו".

האם תקופת הצולמה שאביא הרב קוק של ציוני משה אשכנזי לאתר חטא העלף להפנת יחס
אחילוניס?

(אותו משה רבינו, שמוכן למסור נפשו על ישראל ואומר לה' שאם אינו סולח לעם לאחר חטא העגל "מחני נא מספרך",
אומר להרוג אחד את השני? אותה נשמה מבניה, שכשיש סכנה לקיום האומה יש גם כאלה מצבים.)

יודעת היא האומה, בידיעה פנימית, אינסטינקטיבית, שאינה חסרה גם אצל בעלי החיים כולם, ש"הפורשים מדרכי
ציבור, שהם כבני חורין לעצמן כבני בלי דת" (לשון השו"ע), ממיתים הם את נשמתה, נוטלים הם ממנה את המזון
המחיה אותה, המשיב את רוחה, והם הם הנם אויביה, אויבי נשמתה, שונאיו של מקום, שונאי ד' אלהי ישראל השוכן
בקרבה, שהוא אל חיה. ובזעם תקפץ רחמיה, למען עמדתה וקיומה, כדי להחזיק את נשמתה לדור דורים.

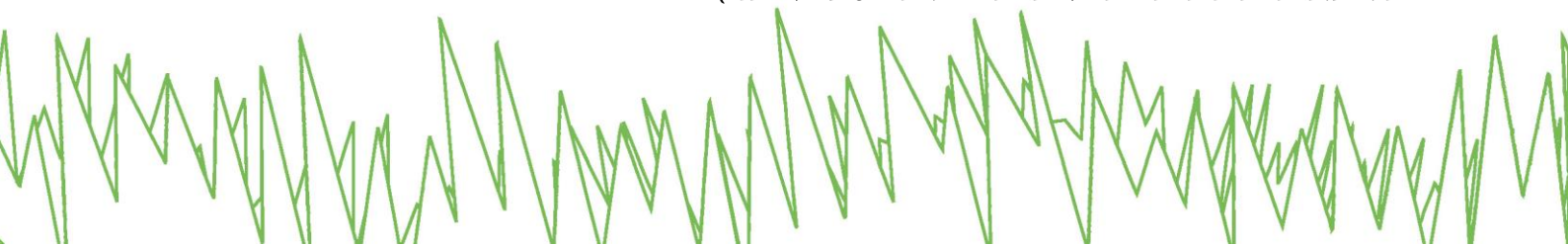
האם החילוניים של תקופת הרב קוק נכללים לגמרי בדיון "פורשים מן הציבור"?

אמנם יש נטף של איזה עסיס, שהוא יכול להחליש את הארס המר, אם על דבר היחש (=היחס) הזועם שבין ישראל
לעובדי האלילים באה התרבות אשר פעלה את פעלה על גוי ועל אדם והיא גרמה שתצא מכוחה הוראה כזאת:
"אומות העולם שבחו"ל, כלומר שבזמן הזה, לאו עובדי ע"ז גמורים הם, אלא מעשי אבותיהם בידיהם", כלומר נחלש
התוכן האילי המזוהם והמסואב. אמנם אין חיים ואין טהרה במקום שיש שריד למות לטומאה, אבל הזוהמא היותר
מסואבת כבר פסקה, והחיים הולכים ומתבססים, הולכים ומתקרבים להאידיאלים הטהורים של "ומלאה הארץ דעה
את ד'".

בחוגנו הפנימי הדברים יכולים להיות נאמרים ביותר חום לב: "הפורשים מדרכי ציבור שבזמן הזה לאו פורשים מדרכי
ציבור גמורים הם, אלא מעשה תקופת ההתבוללות בידיהם". הזוהמא של ההתנכרות בכל עומק טומאתה פסקה
מהחוג של הדוגלים בשם האומה וחפץ תחייתה וגאולתה. הגרעין של התחיה הלאומית כולל בתוכו, באופן טמיר, את
כל סעיפי החיים, המעשה והרעיון, שמקורם הוא מקור נשמת האומה. תאר החולשה של תכונת הדת, הנובלת
בעמים, ודלדול החיים שבישראל בגולה, שדלדל את מכון חיי הקודש והחול של האומה, וטשטש את צורתם הבהירה,
- הוא סינף את ציור החולשה והנבילה, השנואה על דור חפץ באומץ ופריחה, אל כל קדוש ומרום, והוא שגרם
להשפלת הרוח ולעבדות נוראה שתתפשט ביחד עם צללי החלומות של הגבורה וההתנערות.

כיצד מסביר הרב קוק את נטיית החילוניס לכפיפה ואציונות? (הרב קוק רואה בנטייה זו חלק תהליך כלל
עולמי של התרחקות מהדת.

בהמשך תשובתו מסביר הרב כי אותם אנשים חילונים שכפרו בדת לא כפרו בה בגלל שהם היו רשעים, אלא להיפך- הם היו
אנשים גדולים שרצו וחיפשו אידיאלים גדולים, והיהדות בזמנם, שהייתה דת גלותית וכבויה ללא שאיפות גדולות לא
התאימה לאותם צעירים שתחיית הלאומיות בכל אירופה גרמה להם לכפור ביהדות ולחפש משהו גדול ושאפתני. והם מצאו
את זה בדמות הציונות ותחיית הלאומיות היהודית והשיבה לארצנו.)

שוגגים הם הצעירים המתרפקים על אהבת האומה וחפץ תחייתה, כשהם מתרחקים ממקור חייה ברעיון ובדרכי החיים, וחלילה לנו לדון את השוגג כמזיד.

מי הוא הפורש מן הציבור, ולפיכך מה היחס לאנשי דורינו?

הפורשים מדרכי ציבור שבדורות הראשונים, כשם החריבו את האומה, בפעל כפיהם ובהלך רוחם, כך היתה כוונתם וחפצם. הפורש מדרכי ציבור המצוייר בדברי הרמב"ם (פ"ג מהלכות תשובה הלכה יא) הוא גם פורש כזה:

"שלא עבר עבירות אלא נבדל מעדת ישראל, ואינו עושה מצות בכללן, ולא נכנס בצרתן, ולא מתענה בתעניתן, אלא הולך בדרכו כאחד מגויי הארץ וכאילו אינו מהם".

כמובן אין אנו יכולים כלל להעלים עין מהצד של הפרישה מדרכי ציבור של "אינו עושה מצות בכללן ולא מתענה בתעניתן", אבל עם זה יש לנו קורטוב של נוחם, כי בנינו אלה, אם כי נדחים הם, דחיון רוח נורא מאד, הם נכנסין בכל מלא נשמתם בצרתן של הציבור, הצרה הלאומית נוגעת עד נימי לבם היותר פנימיים, ובשום אופן לא יחשבו בלבם שהם בכלל "כאילו אינו מהם".

אמנם אין הדעה מתקררת עדיין לגמרי, הקצף העז של האומה איננו מתפייס עדיין כל צרכו מכוחן של חילוקי סברות שבין פורשי מדרכי ציבור קמאי ובתראי (=ראשונים ואחרונים). הגרעין נמצא, אבל המכאוב לא נסתלק בזה. סוף כל סוף המצב נורא, המעשים הזרים, המחשבות הזרות, דווקא האדיקות של רוח דווקא זר, עושה שמות ומרבה חרבן ומשטמה נוראה. האומה יכולה לשנוא כשם שהיא יכולה לאהוב, ושנאתה אוי כמה מרה היא, כמה מכאבת. הגיע זמן לשום קץ לטרגדיה איומה זו ע"י שינוי ערכים של תשובה, הגיע הזמן לתור דרכים ומחשבות חדשות עתיקות, להעלות על לב לפחות, אולי צריך לכפור בכפירה, אולי אין המחשבות הללו, שאתם כ"כ מחזיקים אותן לודאיות, ברורות, אולי אין אורחות החיים המנותקים מכל אוצרה של האומה הולמים עם תחייתה והקמת דגלה, שכה חפצים בה אותם האחים השנואים - והחביבים.

מי שנהרג ע"י גויים- מתאבלים עליו בלי קשר למצבו הרוחני.

אמנם לאושר אסוננו אנו יכולים להספיד, כחפץ לבבנו, על החללים החביבים הללו, מבלי להתחשב כלל עם הרוח הזר המרחף על דגל בני גילם.

אלה החללים החביבים, מלבד מה שאיני יודע את פרטיותם, הם זוכים ביקרא דשכבי (=בכבוד המתים), מתאבלים עליהם ומספידים אותם לא לבד מתוך הרגש הליבי, אלא גם מתוך ההלכה, גם אם היו, חלילה, כמרבית ההמון של הפועל הצעיר באורח החיים והדעה.

בני מזל אנו לדמעות, מוצלחים אנו שהבנים היקרים הללו נהרגו בידי נכרים.

החמלה הלאומית מוצאה כאן את מנוחתה. למראה האסון האיום גם הלב המר נמתק. אבל אוי אוי לנו, אם באושר כזה אנו מוכרחים להשתמש.

שבים אנו אל ההלכה, שאנו רואים בה את המית האהבה אחריה הזעם העצור: כשנהרג ע"י נכרים - מתאבלים על הכל.

גם על הנבדלים הגמורים כנפי חסד של אהבת אם פרושות, אחרי אשר נהרגו בידי זרים. קול ענות חלושה היא זו, אבל את הד נפש האומה הרצוצה ממכאוב הננו מקשיבים ממנה:

"יש אומרים שמומר שנהרג בידי נכרים מתאבלים עליו" (שו"ע יו"ד, ש"מ ס"ה בהגה).

חלילה לנו להכניס גם את הגרועים שבפורשים מדרכי ציבור שלנו, האוחזים בידם את דגל האומה וקנייניה באיזו צורה שתהיה, בכללם של המומרים הנבדלים וקרועים לגמרי.

מה נס שני הנאמרים. שאפשרים פסולתם על חללים שאינם מקיימים תורה ומצוות?

א. "הפורשים מדרכי צבור שבזמן הזה לא פורשים גמורים הם אלא מעשה תקופת ההתבוללות בידם". הפורשים של פעם רצו להחריב את האומה, אולם הפורשים העכשוויים "אם כי נדחים הם דחיון רוח נורא מאד, הם נכנסים בכל מלוא נשמתם בצרת הצבור".

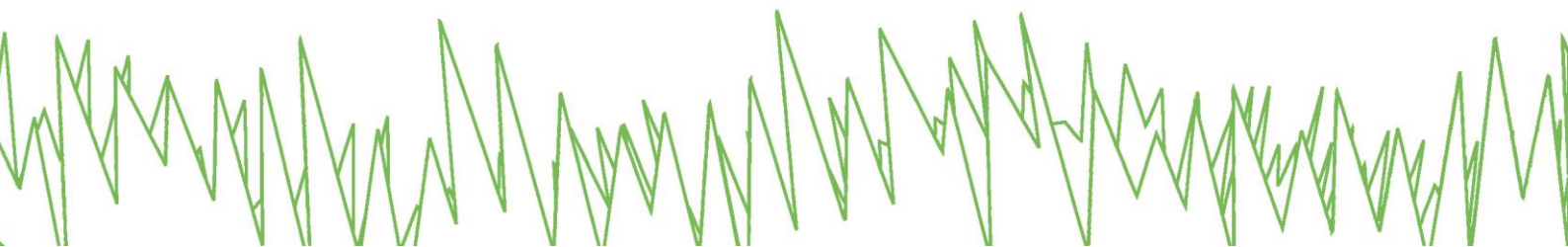
ב. מכיון ש"הבנים היקרים הללו נהרגו בידי נכרים... שבים אנו אל ההלכה, שאנו רואים בה את המית האהבה אחרי הזעם העצור: כשנהרג על ידי נכרים - מתאבלים על הכל".

הנפקא-מינה בין שתי הגישות בולטת מאד. הגישה השניה היא יותר "מקרית" (במקרה דנן שנהרגו בידי נכרים יש מקום להקל...), ואכן הרב עצמו כותב "אוי לנו אם באושר כזה אנו מוכרחים להשתמש". לעומת זאת הגישה הראשונה היא יותר "כללית" כיון שהיא מתייחסת לכל הדור, אבל גם ממנה הרב אינו מתלהב: "אין הדעת מתקררת עדיין לגמרי מכוחן של חילוקי סברות שבין פורשים מדרכי צבור קמאי ובתראי".

מי הם "הרוגי מלכות"?

כשאנו באים לחשבוננו של עולם ברור, אנו שואבים דלי מלא של מים קרים על נפשנו העיפה, ואנו מקשיבים בשימת לב את האגדה בתלמוד:

"יוסף בריה דרבי יהושע חלש אינגיד [כמעט שמת ויצאה נשמתו. כשחזר] ותואירבל אמר לו אבוא: מאי חזית? אמר לו: עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה. א"ל עולם ברור ראית. - ושמעתי שהיו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן. מאן נינהו, אילימא רבי עקיבא וחביריו, משום הרוגי מלכות ותו לא, פשיטא בלאו הכי נמי [הא איכא תורה ומעשים טובים], אלא הרוגי לוד" (פסחים נ. בבא בתרא י:).

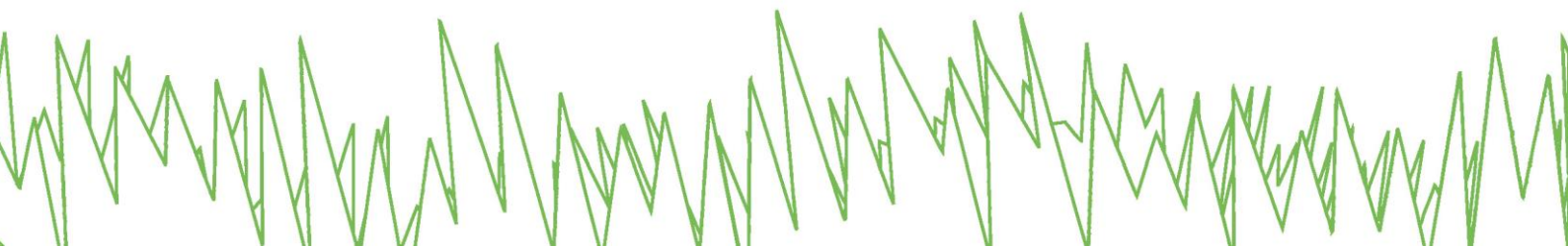

וע"פ עומק חשבוננו של עולם ברור נוכל להקשיב ולשמע בקול ברמה של רחל המבכה על בניה, הממאנת להנחם על בניה: תחתונים הללו, אשר מצד אורחות חייהם של בני גילם והלך רעיונותיהם הנם מושפלים כ"כ בעיני המון רבה של האומה, אשר בעד תקוותה באו עד כדי מסירות נפשם, כמה הם למעלה, במעלת קדושים וטהורים כזוהר הרקיע מזהירים.

ויחד עם הד הקול המחבב את התורה ומעשיה על ישראל, "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", שומעים אנו ג"כ ברגשי תנחומים "הרוגי לוד אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן".

בתקוה לנחומים, שגבורי התחיה העתידיים יחיו חיים טובים וארוכים, ולא יהיה שוד ושבר בגבולנו, ויחד עם כל העם המצפה לתשועה יענו תמיד: בית יעקב לכו ונלכה באור ד'.

במאמר שהתפרסם באתר ישיבת חורב בשם: "אהבת ישראל-לכל ישראל?" אומר בעל המאמר: "ולכן בימינו הצריכה המה"ט לאנשים שאינם מקיימים מצוות שהם בהכרח גם פורשים מצרכי ציבור כבר לא מתאימה וכיום צריכה להאמר כך". המשיכי את המספט על פי מאמרו של הרב ק"ק. (הם תינוקות שנשבו, ולכן אין להתייחס אליהם כאל פורשים מדרכי ציבור.)

מקורות עזר לסיוע למורה בהובלת הדין:

* ביאור המשנה במסכת אבות ד, ז: "אל תפרוש מן הציבור". את ביאור המשנה ניתן למצוא באתר תנועת "ערכים" בכתובת:

<http://www.arachim.org/Index.asp?ArticleID=309&CategoryID=141>

* הרב חיים נבון במאמרו: "מעמדם של החילוניים בהלכה". את המאמר ניתן לקרוא באתר בית המדרש הוירטואלי של ישיבת הר עציון, בכתובת:

<http://www.etzion.org.il/vbm/archive/10-medina/13medina.rtf>

* דני שחרטון בשיעורו: "על במוצינו חללים-מתוך מאמרי ראי"ה". ניתן לצפות בשיעור בארכיון בשיעורים של מכון מאיר

בכתובת: http://www.meiriv.co.il/site/content_id.asp?id=8803

* הרב שמעון גולן, בדבריו לפרשת "אחרי מות-קדושים". את הדף ניתן לקרוא בכתובת:

http://www.tora.co.il/parasha/01_golan/acharei_mot_kdoshim_66.doc

* המאמר: "אהבת ישראל-לכל ישראל??" את המאמר ניתן לקרוא באתר ישיבת חורב בכתובת:

http://www.horev.co.il/VF/ib_items/121/%D7%A7%D7%93%D7%95%D7%A9%D7%99%D7%9D3.doc

* תמצית שיעורו של ראש ישיבת ההסדר והישיבה הגבוהה בחיפה מתוך עלון הישיבה: "אורות בכרמל". את המאמר ניתן

לקרוא באתר הישיבה בכתובת: <http://www.orvishua.org.il/heb/files/alonSoldier/1199649895.doc>

* מאמרו של אביעד ברטוב "כחה של תשובה". את המאמר ניתן לקרוא באתר כיפה בכתובת:

<http://www.kipa.co.il/jew/show.asp?id=6855>

* מאמרו של הרב ברוך מלמד: בעין טובה". את המאמר ניתן לקרוא באתר ישיבת בית אל בכתובת:

<http://www.yeshiva.org.il/midrash/shiur.asp?id=13056#11a>

